

Obres la porta i t'apareix el dimoni

J.V. Foix

Vaig conèixer el poeta i pastisser J.V. Foix l'any 1980 amb motiu d'una sèrie de lectures de poesia catalana que vaig organitzar a la Universitat de Barcelona. Hi van ser invitats, també, Salvador Espriu, Pere Quart, Marià Manent, Joan Vinyoli i Joan Brossa. Avui no en queda ni un, i tindria treballs a organitzar una cosa semblant amb els poetes vius del país nostre: hi ha excepcions molt notables, però la poesia catalana ja no té aquell altíssim nivell que ostentaven els que he dit, tots amarats de la lliçó dels noucentistes, que van donar a Catalunya una poesia de nivell verament internacional. L'únic problema és que el millor de tots al meu entendre, Josep Carner, és també el més intraduïble. En anglès, per exemple, no es poden traduir quatre versos com aquests: “¿Qui no coneix aquella mestressa catalana / tota endolada, amb sentiments a dolls, / que emplena dos seients a la tartana / i amb son farcell va abassegant tots els genolls?” Foix, comptat i debatut, és més traduïble a altres llengües, potser per la seva filiació trobadoresca i italianitzant.

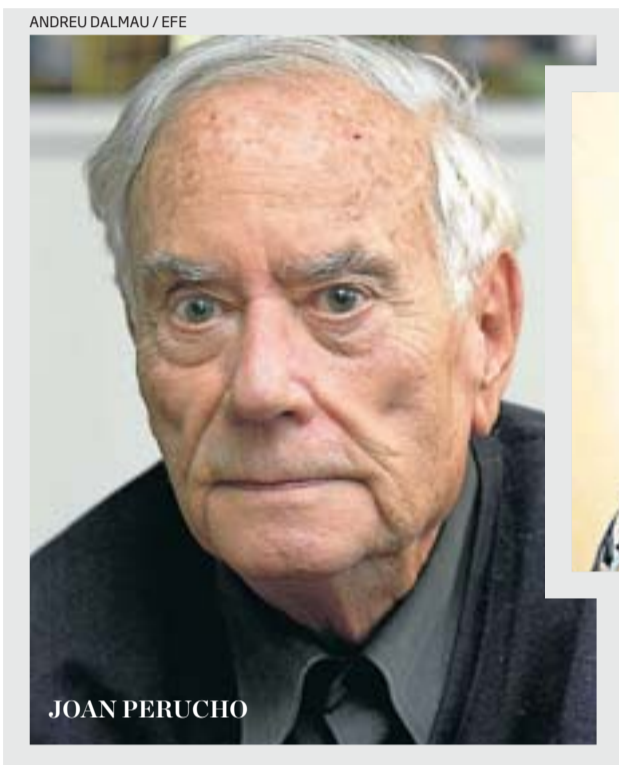
Foix va ser l'únic dels meus convidats que no va fer escarafalls quan va saber qui més havia estat invitat a participar en aquelles lectures. Els altres, tots van dir penjaments dels altres cinc. Foix era un home menut que als 90 anys encara pujava les escales del seu pis al carrer de Setantí i passava hores fent, a les seves botigues, de “revisor d'atmosfera”: altra feina no hi tenia.

ROBERT RAMOS

Quan el vam anar a veure amb Antoni Comas, ens va dir que ell no s'hi veia, i que necessitava un rapsode –així ho va dir– que llegís les poesies que ell triaria. En vam trobar un, Víctor Obiols, que va anar a entrenar-se amb el poeta. Vam començar amb el sonet *Sol, i de dol*. En Víctor feia una pausa després de la coma: “Sol – i de dol”, etc. Però Foix tenia aquesta pausa computada a la dècima de segon. “No! No!”, deia cada vegada que el rapsode s'hi posava: “Sol – i de dol”. Ho vam provar desenes de vegades, i al final el senyor Foix va deixar-ho córrer. “Els joves d'ara ja no saben què val una coma dins d'un vers”, va dir.

Es va fer l'acte, i, tot acompanyant Foix a casa seva amb cotxe, ell va preguntar a un noi que venia amb nosaltres: “¿A què es dedica, vostè?” El noi va dir: “Sóc ballarí”. Foix va respondre, poèticament: “N'hi ha un estol”. I no va dir res més. “Bona nit, senyor Foix. Moltes gràcies, i que descansi”. ♦♦

JOAN PERUCHO

JULIÀ GUILLAMON

MANUEL DE PEDROLO

EFE

El crític Julià Guillamon retrata Joan Perucho i tota una època en més de 700 pàgines

Una biografia coral amb un títol que finalment veu la llum

Als anys vuitanta, Julià Guillamon va escriure una tesina sobre Joan Perucho. Llibres del Mall la volia editar. El mateix Perucho en va decidir el títol: *Joan Perucho, cendres i diamants*. I amb aquest nom es va anunciar el 1987 a la solapa d'alguns volums de Llibres del Mall. Però era un títol que no encaixava gaire amb el contingut de l'obra. Quan Llibres del Mall va fer fallida, Edicions 62 es va fer càrrec de l'assaig peruchià i Guillamon el va rebatejar com *Joan Perucho i la literatura fantàstica*. Va sortir el 1989. Perucho, un pèl contrariat perquè ell no n'era el protagonista absolut, va suggerir que s'hauria hagut de titular *La literatura fantàstica i Joan Perucho*.

Guillamon ha recuperat ara aquell primer títol fantasma, anunciat però mai publicat, per a una biografia de Perucho que vol ser alhora una panoràmica generosa d'història cultural. *Joan Perucho, cendres i diamants* (Galàxia Gutenberg i Ajuntament de Barcelona) és un volum ambiciós, periodístic, amb un nom escaïent: les cendres del passat, els diamants de l'obra que quedarà. I amb un subtítol exacte que el biografat potser discutiria: *Biografia d'una generació*. De fantasmes, no cal dir-ho, també n'hi ha.

El pis embruixat de Vallcarca o el paradís dels llibres rars

Una primera visita de Julià Guillamon a casa de Perucho el 1983 va donar lloc a vint anys d'amistat i més de trenta d'estudi. Llegint la biografia que n'ha escrit el crític literari, revisc els tres cops que vaig trepitjar aquell pis embruixat de Vallcarca (privilegis impagables i impagats del periodisme cultural). Entrar-hi volia dir sortir-ne fascinat. Per tants llibres, per tants llibres rars –“aquest d'aquí demostra quantes ànimes hi ha al cel”, et deia mentre te l'ensenyava– i per tantes històries. Ho explica Guillamon: “Li agradava rebre gent, prenent cafè al pis de l'avinguda de la República Argentina, parlar dels llibres que havia comprat de vell i dels descobriments que hi feia. Queixar-se una mica de com anava el món, de no ser prou reconegut, de l'oblit que envoltava alguns dels escriptors que admirava”.

Retorno a una tarda de desembre del 1994. Una versió jove de mi escolta el Perucho bibliòfil. “Vaig començar comprant llibres antics perquè eren barats. La meua mare sempre em deia *estos libros a lo mejor los ha tenido un tísico* i me'ls feia tenir al balcó tota la nit. Jo no podia fer la literatura que faig si no tingués els llibres que tinc, em serveixen com

a trampolí cap a mons diferents”.

L'autor de *Les històries naturals* se sentia sobretot poeta, o això deia: “Vaig començar fent poesia, després em va venir una certa desgana en adonar-me que la poesia no la llegia ningú. Però la condició de poeta és com una maledicció, no te la pots treure de sobre”.

La poesia, el misteri i la literatura sobre la literatura

Perucho defensava una literatura culturalista, elitista. “No faig literatura sobre la vida sinó sobre la literatura –em va dir fa vint anys–. M'atreu la poesia, el misteri, tot allò que s'escapa de la realitat immediata. Que el Pedrolo em parlés d'un senyor que era porter i s'enamorava m'era igual, això passa cada dia. El que no passa cada dia és que obris una porta i t'aparegui el dimoni”.

L'escriptor de carn i ossos va morir l'octubre del 2003. Però ves que no ens estigui espiant pel forat del pany de l'ànima. Sàpigues, Joan, que el llibre d'en Guillamon amb el títol que tu volies ja existeix. Sàpigues també que la poesia viu un moment prou bo: els recitals s'omplen i alguns poemaris volen de les llibreries. I potser et fa gràcia saber que Patrick Modiano –de qui tant et va agradar *Los bulevares periféricos*– és avui tot un premi Nobel. ♦♦